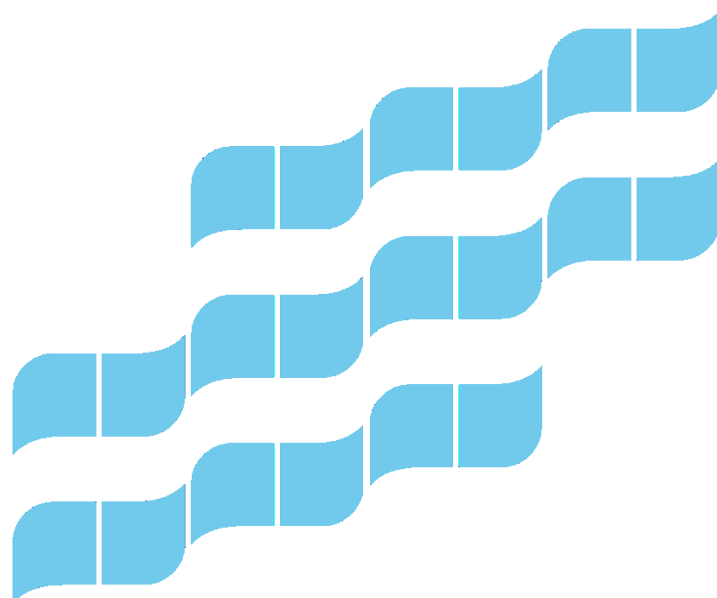

Häiriötilanteiden toimintasuunnitelma

2022 - 2023

Lukiokoulutus
Tampereen kaupunki

Sisällys

Häiriötilanne	2
Häiriötilanteisiin varautuminen	2
Toiminnan organisointi.....	2
Lukiokoulutuksen häiriötilanteiden johtoryhmän organisaatio.....	2
Lukiokohtainen organisaatio.....	3
Häiriötilanneryhmän kokoontuminen.....	3
Häiriötilanneryhmien tehtävät	4
Häiriötilanneryhmän toiminta	4
Toimintatavat äkillisissä häiriötilanteissa	5
Välittömät toimenpiteet häiriötilanteen ilmaannuttua	5
Viestintä häiriötilanteissa.....	6
Psykososiaalisen tuen järjestäminen	6
Tukitoimet yhteisötasolla	6
Yksilötason psyykinen ensiapu.....	6
Toimintatavat matkoilla	7
Toimenpiteet matkalla tapahtuvissa kriisitilanteissa.....	7
Toimintaohjeet häiriötilanneryhmille	7
Häiriötilanteiden toimintasuunnitelman ja -valmiuksien ylläpitäminen.....	8
Suunnitelmaan perehdyttäminen, tiedottaminen ja jakelu	8
Suunnitelman arviointi ja päivittäminen.....	8
Häiriötilanneryhmien toimintavalmiuksien harjoittelu	8
Liitteet	9

Häiriötilanne

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä. Häiriötilanteen hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Häiriötilanne voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

Häiriötilanteisiin varautuminen

Lukiolain 714/2018 40§:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tampereen lukiokoulutuksen häiriötilanteiden toimintaohje on osa Tampereen kaupungin riskienhallintaa ja turvallisuusjohtamista.

Oppilaitoksen turvallisuuskulttuuria edistää kaikki myönteistä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva toiminta. Turvallisuuskulttuuriin vaikuttaa myös avoin ja nopea tiedottaminen.

Häiriötilanteissa suunnitelmallisen yhteistyön merkitys korostuu. Yhdessä sovitut keskinäisen työnjaon toimintamallit auttavat toimimaan tarkoituksenmukaisesti. Tärkeää on myös huolehtia toimintamalleihin perehdyttämisestä, yhteisestä harjoittelusta sekä toimintaohjeiden systemaattisesta päivittämisestä.

[Opetushallitus - Kriiseihin varautuminen](#)

Toiminnan organisointi

Laajemmissa, koko lukiokoulutusta koskevissa häiriötilanteissa vastuu toiminnan organisoinnista kuuluu lukiokoulutuksen häiriötilanteiden johtoryhmälle. Häiriötilanteiden johtoryhmän koordinoinnista vastaa lukiokoulutuksen johtaja.

Lukiokohtaisen häiriötilanneryhmän tehtävään kuuluu oppilaitosyhteisöä koskettavien häiriötilanteiden hoitaminen. Lukiokohtaisen häiriötilanneryhmän toiminnasta ja ryhmän koordinoinnista vastaa rehtori.

Lukiokoulutuksen häiriötilanteiden johtoryhmän organisaatio

	Vastuuhenkilö Nimi- ja yhteystiedot	Varahenkilö Nimi- ja yhteystiedot
1	Lukiokoulutuksen johtaja Mari Aalto, p. 0401874593	Rehtori Matti Hännikäinen, p. 0503466492
2	Rehtori Matti Hännikäinen, p. 0503466492	
3	Opiskelijahuollon päällikkö Marja Nurmi-Vuorinen p. 040 672 3225	Vastaava kuraattori Salla Kananen p. 050 409 4906
4	Työsuojelupäällikkö Olli Järvelä, p. 040 5786 313	
5	Viestintäasiantuntija Sanna-Kaisa Nevala p. 040 189 7421	
6	Hallintosihteeri Susanna Sillanaukee-Väänänen, p. 0408016384	

Lukiokohtainen organisaatio

	Vastuhenkilö Nimi- ja yhteystiedot	Varahenkilö Nimi- ja yhteystiedot
1	Rehtori	Apulaisrehtori
2	Opiskelijahuolto / terveydenhoitaja	
3	Opinto-ohjaaja	
4	Opettaja	
5	Vahtimestari	

Tilanteen vaatiessa toimintaan osallistuu muita viranomaisia tai sidosryhmiä. Alla on lueteltu keskeisiä viranomaisia ja muita sidosryhmiä häiriötilanteiden johtamisessa.

- oppilaitoksen oma henkilöstö
- oppilaitoksen opiskeluhuollon palveluista vastaava henkilöstö
  - koululääkäri
  - terveydenhoitaja
  - psykologi
  - kuraattori
- poliisi
- palo- ja pelastustoimi
- terveyskeskus
- sairaalat
- lastensuojelu
- kunnan häiriötilanneryhmä
- kasvatusta- ja perheneuvola
- lasten- ja/tai nuorisopsykiatrian poliklinikka
- sosiaalitoimi
- seurakunnat ja järjestöt

Häiriötilanneryhmän kokoontuminen

- 1) **Akuuteissa häiriötilanteissa** ryhmän on kokoonnettava mahdollisimman pian. Häiriötilanneryhmän tulee sopia nopea tiedonvälityskanava ryhmän kokoon kutsumiseksi ja tiedon välittämiseksi. Mikäli häiriötilannetoiminnasta vastaavaa ei akuutissa tilanteessa välittömästi tavoiteta, häiriötilanneryhmän voi kutsua koolle myös joku muu ryhmän jäsenistä.
- 2) **Sovitusti vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana** rehtorin/lukiokoulutuksen johtajan kokoon kutsumana.

Häiriötilanneryhmien tehtävät

Häiriötilanneryhmän keskeisin tehtävä on laatia lukiokohtainen häiriötilannetoimintasuunnitelma sekä ylläpitää häiriötilannetoimintavalmiutta. Häiriötilanneryhmät vastaavat omien häiriötilanteiden toimintasuunnitelmiansa päivittämisestä. Opiskeluhuollon yhteystiedot sisällytetään koulukohtaisiin häiriötilannesuunnitelmiin.

Häiriötilannekäytäntöjen jalkauttaminen opiskelijoille sekä henkilökunnan perehdyttäminen häiriötilannetoimintaan tulee olla osa häiriötilannesuunnitelmaa. Häiriötilanteen jälkeen ryhmä arvioi toteutetut toimet ja tarvittaessa tekee päivityksiä häiriötilannesuunnitelmaan.

Häiriötilanteiden johtoryhmä (koko lukiokoulutus)	Häiriötilanneryhmät lukioilla
Häiriötilanneryhmän kokoonpanon ja ajantasaisuuden varmistaminen	Lukiokohtaisen häiriötilannesuunnitelman laatiminen
Henkilökunnan perehdyttäminen häiriötilannesuunnitelmaan	Häiriötilanneryhmän kokoonpanon ja yhteystietojen ajantasaisuuden varmistaminen
Häiriötilannevalmiuden ylläpito kokoontumalla säännöllisesti	Opiskelijoiden ja henkilökunnan perehdyttäminen häiriötilannesuunnitelmaan
Toteutettujen toimien arviointi akuutin häiriötilanteen jälkeen	Häiriötilannevalmiuden ylläpito kokoontumalla säännöllisesti
Tapahtuneen purku häiriötilanneryhmässä sisäisesti	Toteutettujen toimien arviointi akuutin häiriötilanteen jälkeen
	Tapahtuneen purku häiriötilanneryhmässä sisäisesti

Häiriötilanneryhmän toiminta

- välitön kokoontuminen
- arvio tilanteen vakavuudesta ja sen mukainen toimintasuunnitelma
- tukitoimien järjestäminen (oppilaitoksen sisäiset toimet ja ulkopuolisen tuen tarve)
- sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen tilanteesta (lukiokoulutuksen johtaja/rehtori)
- yhteydenotto asianosaisten läheisiin ja tukipalvelujen piiriin ohjaaminen
- arvio yhteydenotosta viranomaistahoihin (mm. poliisi, sosiaali- ja terveystoimi)

Toimintatavat äkillisissä häiriötilanteissa

Välittömät toimenpiteet häiriötilanteen ilmaannuttua

PELASTA HENGENVAARASSA OLEVAT

- Lähesty kohdetta varovasti - älä vaaranna omaa tai muiden henkeä
- Siirrä uhri lähimpään turvalliseen paikkaan

SELVITÄ TAPAHTUMAN TIEDOT

Saatuasi tiedon onnettomuudesta/hätätilanteesta, tarkasta seuraavat tiedot:

- Soittajan/tiedonantajan henkilöllisyys ja puhelinnumero
- Mitä on tapahtunut
- Missä ja milloin
- Mikä on tilanne juuri nyt
- Onko joku muu tahoo ryhtynyt toimenpiteisiin

TEE HÄTÄILMOITUS NUMEROON 112

Soita hätäilmoitus näin:

- Kerro lyhyesti, mitä on tapahtunut
- Anna nimesi ja tarkka osoite
- Älä sulje puhelinta ennen kuin olet saanut luvan
- Huolehdi tarvittaessa opastuksesta ja varmista selvä kulkureitti
- Pidä puhelin vapaana lisätietoja varten

ANNA TARVITTAVA HÄTÄENSIAPU

Toimi seuraavasti, kun annat hätäensiapua:

- Tarkasta onko uhri tajuissaan vai tajuton
- Onko hänen hengitystiensä auki
- Hengittääkö hän normaalisti
- Onko verenkierto normaali, onko tajuissaan, väri normaali, kädet lämpimät
- Jos uhri on tajuton mutta hengittää, käännä kylkiasentoon
- Jos uhri ei hengitä ja on tajuton, aloita elvytys, tyrehdytä verenvuodot ja ehkäise sokkia

OTA YHTEYS OMAN LUKIOSI REHTORIIN/LUKIOKOULUTUKSEN JOHTAJAAN

Lukion rehtori (nimi & puh)

Lukiokoulutuksen johtaja Mari Aalto p. 040 187 4593

Kun olet tehnyt hätäilmoituksen, auttanut välittömässä vaarassa olevia ja antanut tarvittavan hätäensiavun, ota yhteyttä Häiriötilanneryhmään.

- Kerro, mitä tiedät tapahtumasta ja välitä yhteystiedot
- Häiriötilanneryhmän tehtävänä on arvioida, millaisia toimenpiteitä tilanne aiheuttaa yksikössä sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Viestintä häiriötilanteissa

Viestintää vaativia tilanteita ovat perusturvallisuutta uhkaavat tilanteet kuten onnettomuudet, tulipalot, kaappaukset ja uhkailut, väärinkäytökset, rikosepäilyt, sähkökatkokset ja tietojärjestelmien vakavat häiriötilanteet sekä muut palvelujen toimintaan vakavasti vaikuttavat häiriöt.

Viestinnän tehtävänä on vastata opiskelijoiden, henkilöstön, sidosryhmien ja median lisääntyneeseen tiedon tarpeeseen sekä estää lisävahinkojen syntyminen. Häiriötilanteisiin liittyy voimakas tiedontarpeen kasvu ja median paine, jotka vaativat tehostettua viestintää. Tiedottaminen on aloitettava, vaikka puutteellisillakin tiedoilla, joita päivitetään sitä mukaa kun tilanne etenee.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa viestinnästä vastaa aina johtovastuussa oleva pelastus- tai poliisiviranomainen. Esimerkiksi suuronnettomuuksissa yms. tilanteissa tiedottamisesta vastaa pelastusviranomainen ja/tai poliisi.

Psykososiaalisen tuen järjestäminen

Häiriötilanneryhmä arvioi tapauskohtaisesti soveltuvan psykososiaalisen tuen toteutusmuodot. Psykkiset tukitoimet suunnitellaan tapahtuman vakavuuden ja sen aiheuttamien reaktioiden mukaisesti.

Oppilaitoksen sisäistä tukea ja konsultaatioapua antavat opiskeluhuollon työntekijät (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri).

Tukitoimet yhteisötasolla

Yhteisötasolla tilanteeseen soveltuva tukimuoto voi olla luokassa käytävä keskustelu opiskelijoiden kanssa (esim. opettajan vetämänä). Yhteinen tapahtuneen käsittely ja nopea paluu opiskelun arkeen tukee opiskelijoiden toipumista.

Tarvittaessa voidaan järjestää ammattihenkilön toimesta purkukeskustelu, johon osallistujat sovitaan tapauskohtaisesti. Purkukeskustelussa käydään läpi tapahtunut ja osallistujien kokemukset tapahtuneesta.

Tilannearvion pohjalta voidaan järjestää debriefing-keskustelu. ~~Debriefing-häiriötilannetyö on järjestetty Pirkanmaalla paikkakuntaakohtaisesti.~~ Debriefing-keskusteluja järjestävät terveyskeskukset, mielenterveystoimistot, seurakunnat ja punainen risti. Tampereella debriefing-kriisityötä tekee Tampereen akuuttipsykiatrian poliklinikka.

Yksilötason psyykinen ensiapu

Kriisitilanteelle tunnusomaista on psyykinen sokkireaktio. Sokkivaihe alkaa heti kriisin laukaisseen tilanteen jälkeen ja kestää tunteista vuorokausiin. Sokkivaiheen aikana ihminen ei kykene vielä käsittämään tapahtunutta ja saattaa jopa kieltää sen. Osa sokkivaiheesta olevista lamaantuu täydellisesti, osa taas käyttäytyy korostuneen rationaalisesti ja tunnereaktiot sulkeutuvat pois. Sokkivaiheesta olevan henkilö saattaa reagoida voimakkaalla kiihtymystilalla esimerkiksi huutaen tai itkien voimakkaasti. Lamaantumisen ja levottomuuden vuorottelu ovat myös tavallista.

Sokissa olevaa ihmistä auttaa turvallisen ilmapiirin luominen. On tärkeää pysyä rauhallisena ja antaa sokissa olevan ihmisen halutessaan käydä läpi tapahtunutta omalla yksilöllisellä tavallaan. Shokkivaiheessa oleva tarvitsee yleensä konkreettista turvaa ja kokemuksen siitä, että läsnä olevat ihmiset hallitsevat tilanteen. Tulee huomioida, että tilanteen arviointikyky voi olla sokkireaktion aikana heikentynyt ja henkilö saattaa kieltäytyä tarjotusta avusta. Mikäli sokissa oleva henkilö kieltäytyy avusta, tulee varmistaa lähipiirin tuki eikä sokissa olevaa saa jättää yksin. On hyvä ottaa huomioon, että kerrotut asiat eivät jää useinkaan sokissa olevan mieleen ja kyky vastaanottaa tietoa on heikentynyt. Tiedot kriisiavusta onkin hyvä antaa kirjallisessa muodossa.

[Opetushallitus - Psykologisen tuen järjestäminen](#)

[Opetushallitus - Psykososiaalinen tuki äkillisissä kriiseissä](#)

Toimintatavat matkoilla

Toimenpiteet matkalla tapahtuvissa kriisitilanteissa

- Noudatetaan paikallisia turvallisuusohjeita (esim. tulipalo, liikenneonnettomuus) sekä yleisiä turvallisuusohjeita.
- Matkalla oleva henkilö ilmoittaa tapahtumasta omalle lähiesimiehelleen tai oppilaitoksensa häiriötilanneryhmän jäsenelle.
- Sairaustapauksissa ja onnettomuuksissa opiskelija ottaa välittömästi yhteyttä ryhmää johtavaan valvojaan tai muulle valvojalle, joka varmistaa, että opiskelija on asianmukaisessa hoidossa ja että kaikki asianosaiset ovat tietoisia tapahtuneesta ja tulevista toimenpiteistä.
- Ryhmän johtava valvoja varmistaa, että vakuutusturva on riittävän kattava.
- Päihteiden käyttöä ja huumerikoksia määrittelevät sekä koulun omat järjestyssäännöt että kohdemaan lainsäädäntö. Koulun järjestyssäännöt sitovat opiskelijoita myös ulkomaanmatkan aikana.
- Opiskelijan menehtyessä opintomatalla asioiden hoitaminen on pääosin viranomaisten (poliisi/konsulaatti) tehtävä. Kotimaassa rehtori toimii oppilaitoksen puolesta asian yhteyshenkilönä.
- Ulkomaan matkoilla seurataan ulkoasiainministeriön ohjeistusta mahdollisella kriisialueella.
- Ulkomailla tapahtuneiden rikosten kohdalla on tehtävä rikosilmoitus paikalliselle poliisiviranomaiselle ja vakuutusyhtiölle. Mikäli matkalla oleva henkilö syyllistyy rikokseen, paikalliset viranomaiset hoitavat asiaa.
- Tarvittaessa koulun oma häiriötilanneryhmä tukee matkalla olevia henkilöitä ongelmien ratkaisemisessa.

Toimintaohjeet häiriötilanneryhmille

- Jos opiskelijoita tai henkilökuntaa on ulkomailla opintomatalla kriisikohteessa tai sen lähetyvillä, on oppilaitoksen mahdollisuuksien mukaan tarkastettava, ovatko he kunnossa ja tietävätkö tapahtuneesta. Mikäli kohteessa olevilla matkustajilla on hankaluuksia tavoittaa omaisiaan, toimivat koulut tietojen välittäjänä.
- Harkinnan mukaan rehtori laatii lyhyen tiedotteen kaikille ulkomailla opintomatalla oleville opiskelijoille, mikäli kotimaassa tapahtuu merkittävä kriisitilanne.
- Mikäli kotimaassa tai ulkomailla tapahtunut kriisitilanne aiheuttaa uusia turvatoimia, on ulkomailla olevaa opintoryhmää informoitava. Turvallisuuden ollessa vakavasti uhattuna rehtori voi pyytää opintomatalla olevia opiskelijoita palaamaan kotimaahan.

Häiriötilanteiden toimintasuunnitelman ja -valmiuksien ylläpitäminen

Suunnitelmaan perehdyttäminen, tiedottaminen ja jakelu

Häiriötilanteiden toimintasuunnitelma käsitellään ja perehdytetään lukiokoulutuksen tasolla johtoryhmässä ja yhteisten palveluiden tiimissä. Lukiotasolla henkilöstön ja opiskelijoiden perehdyttäminen tehdään rehtorin johdolla.

Suunnitelma julkaistaan Tampereen kaupungin sisäisillä ja ulkoisilla verkkosivuilla sekä koulujen omilla viestintäkanavilla.

Suunnitelma jaetaan tiedoksi Elinvoima- ja osaamislautakunnalle, palvelualueen johdolle, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen johdolle sekä riskienhallintapäällikölle.

Suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Lukiokoulutuksen johtaja ja koulujen rehtorit huolehtivat osaltaan häiriötilanneryhmänsä jäsenistön yhteystietojen ja kokoonkutsumistavan päivittämisestä. Päivitys tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden alussa.

Häiriötilanneryhmän kaksi kertaa vuodessa tapahtuvan määräaikaisen kokoontumisen yhteydessä arvioidaan suunnitelman ajantasaisuus ja toimivuus sekä laaditaan tarvittavat päivitykset. Tampereen kaupungin häiriötilanteiden toimintasuunnitelman mahdollisesti muuttuessa päivitetään lukiokoulutuksen suunnitelma sen mukaiseksi.

Häiriötilanneryhmien toimintavalmiuksien harjoittelu

Häiriötilanneryhmän viestiketju ja eri kokoonkutsumistavat testataan ja harjoitellaan esim. kuvitteellisen tilannekuvauksen avulla.

Häiriötilanneryhmän jäsenet huolehtivat ryhmän jäsenyyden edellyttämistä osaamisvalmiuksista ja osallistuvat valmiuksia edistävään ja ylläpitävään koulutukseen.

Tarvittaessa järjestetään palveluryhmän tai laajempia tilanneharjoituksia. Häiriötilanneryhmä voi harjoitella myös arvioimalla toimintavaihtoehtoja, jos muualla tapahtunut kriisitilanne olisi kohdistunut omaan organisaatioon.

Liitteet

- Liite 1: Yleinen häiriötilannetoimintaohje (PDF)
- Liite 2: Koulukohtainen toimintaohje häiriötilannetilanteissa (PDF)
- Liite 3: Tilannearviopohja (PDF)
- Liite 4: Tapahtumien dokumentointi (PDF)
- Liite 5: Ohje opettajalle häiriötilannetilanteen sattuessa (PDF)
- Liite 6: Surun käsittely ja itsensä rauhoittamisen keinoja (opiskelijalle) (PDF)
- Liite 7: Milloin tarvitsen muiden apua? (opiskelijalle) (PDF)
- Liite 8: Äkillinen häiriötilannetyö (PDF)
- Liite 9: Tampereen lukioiden palveluryhmien normaaliajan häiriötilanteiden johtoryhmä 2022 (PDF)
- Liite 10: Ohjeet häiriötilanteiden varalta - ylioppilaskirjoitukset (PDF)
- Liite 11: Lukiokoulutuksen häiriötilanteiden viestintäsunnitelma (valmistuu keväällä 2023)